

Wymagania edukacyjne – geografia kl. 6

dział	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Współrzędne geograficzne	- stwierdza, że długość geograficzna na mapach i globusach jest wskazywana za pomocą południków - odczytuje długość geograficzną punktu położonego na zaznaczonym na mapie południku. - stwierdza, że szerokość geograficzna na mapach i globusach jest wskazywana za pomocą równoleżników; - odczytuje szerokość geograficzną punktu położonego na zaznaczonym na mapie równoleżniku -odnajduje punkty leżące na zaznaczonych liniach siatki kartograficznej na podstawie podanych współrzędnych geograficznych; - odczytuje współrzędne geograficzne punktów leżących na zaznaczonych liniach siatki kartograficznej.	- określa półkulę, na której leży dany punkt na mapie obejmującej południk zerowy; - na podstawie wartości długości geograficznej określa wzajemne relacje przestrzenne pomiędzy miejscami. - określa półkulę, na której leży dany punkt na mapie obejmującej równik; - na podstawie wartości szerokości geograficznej określa wzajemne relacje przestrzenne pomiędzy miejscami. - dobiera i odczytuje właściwe współrzędne potrzebne do odczytania szerokości i długości geograficznej na mapie i globusie	- podaje zakres możliwych wartości, jakie przyjmuje długość geograficzna; - określa półkulę, na której leży dany punkt na mapie nie obejmującej południka zerowego. - podaje zakres możliwych wartości jakie przyjmuje szerokość geograficzna; - określa półkulę, na której leży dany punkt na mapie nie obejmującej równika. -wyjaśnia ogólną zasadę działania GPS (Global Positioning System); - wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów (za pomocą mapy lub GPS).	- na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów i obszarów na mapach w różnych skalach; - wyjaśnia czym jest długość geograficzna - na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów i obszarów na mapach w różnych skalach; - wyjaśnia czym jest szerokość geograficzna. - odczytuje współrzędne geograficzne punktów na mapie topograficznej z dokładnością do minut - porównuje położenie geograficzne punktów na podstawie ich współrzędnych geograficznych.	- odczytuje z najwyższą możliwą dokładnością długość geograficzną dowolnych punktów na mapie i globusie. -odczytuje z najwyższą możliwą dokładnością szerokość geograficzną dowolnych punktów na mapie i globusie - wyjaśnia czym jest rozciągłość południkowa i równoleżnikowa; - oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową.

2. Ziemia w Kosmosie	- wymienia nazwy większości planet Układu Słonecznego; - wyjaśnia różnicę pomiędzy gwiazdą i planetami - opisuje własnymi słowami charakter ruchu obrotowego Ziemi (np. jako ruch wokół własnej osi); - wyjaśnia związek po między ruchem obrotowym a występowaniem dnia i nocy. - wyjaśnia związek po między ruchem obrotowym a rachubą czasu na Ziemi; - na podstawie mapy porównuje czas strefowy w różnych częściach świata; - wyjaśnia czym jest czas urzędowy - opisuje własnymi słowami charakter ruchu obiegowego Ziemi (ruch wokół Słońca); - wyjaśnia związek pomiędzy ruchem obiegowym a występowaniem pór roku na Ziemi; - określa czas trwania pełnego obiegu Ziemi dookoła Słońca - na podstawie ilustracji opisuje zróżnicowanie ilości energii docierającej do powierzchni Ziemi w zależności od szerokości geograficznej; - nazywa strefy oświetlenia występujące na Ziemi.	- podaje nazwę galaktyki, w której leży Układ Słoneczny; - wymienia w kolejności nazwy planet Układu Słonecznego - wyjaśnia czym jest południe słoneczne (górowanie Słońca); - wyjaśnia czym są wschód i zachód Słońca; - podaje czas pełnego obrotu Ziemi (doba, 24 godziny) - wyjaśnia różnicę pomiędzy czasem słonecznym miejscowy a czasem strefowym oraz czasem urzędowym; - podaje liczbę stref czasowych na Ziemi; - stwierdza, że miejsca położone na tym samym południku mają ten sam czas słoneczny miejscowy. - na podstawie ilustracji opisuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku; - określa zmiany w wysokości górowania Słońca w różnych porach roku - wyjaśnia przyczynę występowania stref oświetlenia na Ziemi; - określa zasięgi stref oświetlenia Ziemi.	- wyjaśnia czym jest i z czego składa się Układ Słoneczny; - przytacza jedną z teorii dotyczących powstania Wszechświata (teorię Wielkiego Wybuchu). - porównuje wyniki pomiaru wysokości Słońca w różnych porach dnia; - określa i demonstruje na globusie kierunek ruchu Ziemi w ruchu obrotowym. - na podstawie mapy opisuje położenie i przebieg linii zmiany daty; - podaje przyczynę ustanowienia czasu urzędowego przez poszczególne kraje lub obszary administracyjne. - stosuje pojęcia równonocy wiosennej i jesiennej oraz przesilenia zimowego i letniego; - określa zmiany miejsc wschodu i zachodu Słońca w umiarkowanych szerokościach geograficznych w różnych porach roku. - wyjaśnia związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a występowaniem stref klimatycznych.	- porównuje Ziemię z innymi planetami; - charakteryzuje wybrane rodzaje obiektów występujących we Wszechświecie (np. galaktyki, grupy galaktyk, układy planetarne). - wyjaśnia związek między ruchem obrotowym a widomą wędrówką i górowaniem Słońca oraz istnieniem dnia i nocy; - wyjaśnia związek po między wysokością Słońca a długością cieni rzucanych przez przedmioty oświetlone przez Słońce. - określa położenie strefy czasowej czasu uniwersalnego (UTC); - wyjaśnia przyczyny wyznaczenia linii zmiany daty wzdłuż południka 180°; - wyjaśnia przyczyny naprzemiennego przechodzenia krajów z czasu zimowego na letni. - porównuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku; - wyjaśnia występowanie dni i nocy polarnych; - określa kąt, pod którym oś Ziemi jest nachylona do płaszczyzny jej orbity - podaje cechy poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; - wykazuje związek między maksymalną wysokością górowania Słońca i ilością energii docierającej do powierzchni Ziemi.	- charakteryzuje po szczególne planety Układu Słonecznego; - na podstawie materiałów opisuje zmiany w oświetleniu Księżyca w jego różnych fazach. - demonstruje przy użyciu modeli (np. tellurium lub globusa) ruch obrotowy Ziemi, określa jego kierunek, czas trwania, miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz południa słonecznego. - wyjaśnia związek między ruchem obrotowym a, występowaniem stref czasowych; - określa w jaki sposób zmienia się data przy przekraczaniu linii zmiany daty z W na E i z E na W; - określa i wyjaśnia różnice w słonecznym czasie miejscowym punktów położonych na różnych długościach geograficznych - demonstruje przy użyciu modeli (np. tellurium lub globusów) ruch obiegowy Ziemi; - określa konsekwencje ruchu obiegowego Ziemi - wykazuje związek po między kątem nachylenia osi ziemskiej a położeniem zwrotników i kół podbiegunowych na Ziemi; - wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.
----------------------	---	--	--	---	--

3. Europa środowisko przyrodnicze	- na podstawie mapy określa półkule, na których leży Europa; - na podstawie danych porównuje powierzchnię Europy do powierzchni innych kontynentów. - podaje przykłady czynników klimatotwórczych; - za pomocą mapy opisuje zasięgi poszczególnych stref klimatycznych i typów klimatów w Europie. - podaje przykłady zjawisk występujących na granicy płyt litosfery na Islandii; - opisuje wybrane efekty erupcji wulkanicznych i trzęsień ziemi. - podaje przykłady źródeł energii wykorzystywanych w Europie; - na podstawie mapy określa dominujące źródła energii w poszczególnych krajach europejskich. - wymienia wybrane walory turystyczne regionu Morza Śródziemnego; - na podstawie ilustracji opisuje krajobraz śródziemnomorskiego wybrzeża; - podaje przykłady potraw i produktów pochodzących z regionu Morza Śródziemnego	- na podstawie mapy opisuje położenie geograficzne Europy; - za pomocą mapy opisuje ukształtowanie powierzchni Europy. - określa wpływ szerokości geograficznej i wysokości nad poziomem morza na zróżnicowanie klimatyczne Europy; - na podstawie klimatogramów dokonuje charakterystyki warunków klimatycznych w wybranych miejscach w Europie - wyjaśnia czym jest litosfera; - na podstawie mapy opisuje położenie Islandii w odniesieniu do granic płyt litosfery - na wybranym przykładzie europejskiego kraju wykazuje związek pomiędzy warunkami naturalnymi a wykorzystywanymi źródłami energii; - na podstawie danych i wykresów porównuje strukturę źródeł energii w różnych krajach - charakteryzuje klimat śródziemnomorski; - opisuje wybrane przyrodnicze walory turystyczne występujące w regionie Morza Śródziemnego.	- wyjaśnia na czym polega duży stopień rozwinięcia linii brzegowej Europy; - podaje przykłady różnic w warunkach przyrodniczych panujących w różnych częściach Europy - określa wpływ rozkładu lądów i mórz oraz prądów morskich na zróżnicowanie klimatyczne Europy - na podstawie klimatogramów porównuje warunki klimatyczne w wybranych miejscach w Europie - wyjaśnia przyczyny występowania wulkanów i trzęsień ziemi na rozbieżnej granicy płyt litosfery na przykładzie Islandii; - opisuje korzyści wynikające z położenia na granicy płyt litosfery, np. duże zasoby energii geotermalnej. - wyjaśnia przyczyny transformacji energetycznej w Europie; - na przykładach wyjaśnia różnicę pomiędzy odnawialnymi i nieodnawialnymi źródłami energii. - podaje przykłady zabytków stanowiących atrakcje turystyczne regionu Morza Śródziemnego; - na podstawie danych opisuje zmiany w ruchu turystycznym w wybranych krajach śródziemnomorskich.	- wyjaśnia na czym polega trudność w jednoznacznym wyznaczeniu granic pomiędzy Europą i Azją; - wskazuje na mapie wybrane kraje geograficzne, wyspy i półwyspy Europy - przedstawia cechy charakterystyczne klimatów: śródziemnomorskiego, umiarkowanego ciepłego i chłodnego i subpolarnego; - z pomocą mapy udowadnia wpływ wybranych czynników klimatotwórczych na warunki klimatyczne w różnych częściach Europy - wyjaśnia czym jest gejzer i opisuje przebieg erupcji gejzeru; - wykazuje związek pomiędzy położeniem wulkanów pod lodowcami a występowaniem powodzi spowodowanych nagłym stopieniem lodu - opisuje strukturę źródeł energii pierwotnej w Europie; - określa stopień samowystarczalności Europy pod względem zaopatrzenia w ropę naftową i pierwiastki promieniotwórcze - opisuje wybrane walory kulturowe regionu Morza Śródziemnego; - ocenia wpływ turystyki na gospodarkę krajów śródziemnomorskich i życie mieszkańców w popularnych miejscowościach turystycznych	- na podstawie własnej wiedzy charakteryzuje położenie i ukształtowanie powierzchni Europy; - na podstawie własnej wiedzy opisuje przebieg granic oraz linii brzegowej Europy - na podstawie własnej wiedzy przedstawia zróżnicowanie klimatyczne Europy oraz czynniki, które o nim decydują; - wyjaśnia występowanie zjawiska miejskiej wyspy ciepła w miastach Europy. - na przykładzie Islandii określa związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; - opisuje zjawiska występujące na rozbieżnej granicy płyt litosfery - wykazuje związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii; - prezentuje informacje o skutkach wykorzystania różnych źródeł energii dla środowiska geograficznego - wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej a rozwojem turystyki w Europie Południowej; - ocenia wpływ obecności infrastruktury turystycznej na rozwój turystyki w regionie Morza Śródziemnego
-----------------------------------	--	---	---	--	--

4. Europa - ludność	- wskazuje na mapie kilkanaście państw Europy; - podaje przykłady wpływu Unii Europejskiej na gospodarkę i życie ludzi - wymienia kilka czynników rozmieszczenia ludności w Europie; - wskazuje na mapie przykłady najgęściej i najrzadziej zaludnionych obszarów w Europie - wyjaśnia czym jest starzenie się ludności; - wymienia przykładowe skutki starzenia się ludności - wymienia niektóre przyczyny migracji w Europie; - na podstawie danych określa zmiany w zaludnieniu Unii Europejskiej wywołane migracjami. - wymienia podstawowe cechy wielkich metropolii (np. duża liczba ludności, wysoka gęstość zaludnienia i zabudowy); - podaje przykłady atrakcji turystycznych Londynu i Paryża - podaje przykłady nowoczesnych gałęzi przemysłowych rozwiniętych we Francji; - podaje przykłady nowoczesnych usług rozwiniętych we Francji.	- wyjaśnia czym jest Unia Europejska - wyjaśnia czym są fundusze unijne; - podaje przykłady wykorzystania funduszy unijnych w Polsce - wyjaśnia różnicę po między całkowitą liczbą ludności a gęstością zaludnienia; - na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności wybranych obszarów w Europie - na podstawie materiałów opisuje zmiany liczby i odsetka osób w zaawansowanym wieku w Europie; - podaje podstawowe przyczyny starzenia się ludności - wyjaśnia pojęcia migracji, imigracji i emigracji; - podaje przykłady oddziaływania imigracji na ludność i gospodarkę kraju przyjmującego migrantów - wyjaśnia pojęcie aglomeracji; - wyjaśnia przyczyny obecnego rozwoju Londynu i Paryża; - na podstawie ilustracji porównuje centra i przedmieścia Londynu i Paryża - na podstawie diagramu opisuje strukturę zatrudnienia w trzech głównych sektorach gospodarczych we Francji; - podaje przykłady produktów przemysłowych, które Francja eksportuje do innych krajów	- wskazuje na mapie większość państw Europy - opisuje sposoby wspierania przez Unię Europejską regionów o niższym poziomie rozwoju gospodarczego; - ocenia działanie strefy Schengen - na podstawie danych porównuje gęstość zaludnienia krajów europejskich; - wymienia kraje o największej liczbie ludności w Europie - opisuje społeczno-kulturowe przyczyny starzenia się ludności w Europie; - opisuje zmiany w przewidywanej długości życia ludności w Europie - wyjaśnia pojęcie uchodźstwa; - podaje przykłady czynników mogących prowadzić do przymusowej migracji i uchodźstwa - na podstawie mapy porównuje położenie i kierunki rozwoju przestrzennego Londynu i Paryża; - wyjaśnia znaczenie transportu zbiorowego w funkcjonowaniu wielkich metropolii - wyjaśnia pojęcia usług i przemysłu; - wymienia cechy nowoczesnego przemysłu na przykładzie przemysłu francuskiego; - wyjaśnia znaczenie wydajności pracy w nowoczesnej gospodarce.	- opisuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy po II wojnie światowej; - szczegółowo wyjaśnia wpływ Unii Europejskiej na procesy gospodarcze i społeczne; - dyskutuje na temat przyszłych wyzwań stojących przed Unią Europejską i jej członkami - na przykładach wyjaśnia wpływ poszczególnych czynników na rozmieszczenie ludności w Europie; - wymienia przykłady europejskich krajów o wyjątkowo niskiej i wyjątkowo wysokiej gęstości zaludnienia - wykazuje związek pomiędzy zmieniającą się rolą i pozycją społeczną kobiet a zmianami rozrodczości; - opisuje wyzwania ekonomiczne i społeczne przed którymi stają kraje europejskie w związku z postępującym starzeniem się ludności - rozróżnia czynniki migracji występujące w miejscu pochodzenia i miejscu docelowym migrantów; - dyskutuje na temat pozytywnych i negatywnych skutków migracji w wymiarze społeczno-kulturowym i gospodarczym, - podaje przykłady cech różniących Londyn i Paryż; - wymienia i ocenia pozytywne i negatywne aspekty zamieszkiwania w wielkiej metropolii - charakteryzuje wybrane gałęzie przemysłu działającego we Francji (np. przemysł energetyczny); - charakteryzuje wybrane rodzaje nowoczesnych usług działających we Francji (np. usługi transportowe).	- wskazuje na mapie wszystkie państwa Europy; - opisuje okoliczności powstania wspólnot, które dały początek Unii Europejskiej; - przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach gospodarczych Europy - na podstawie własnej wiedzy opisuje i wyjaśnia rozmieszczenie ludności w Europie - na podstawie własnej wiedzy opisuje i wyjaśnia główne przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw w Europie; - ocenia możliwe kroki mające na celu złagodzenie skutków starzenia się ludności w Europie - na podstawie własnej wiedzy przedstawia społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy; - wykazuje się świadomością dotyczącą wpływu charakteru migracji na jej skutki. - na podstawie własnej wiedzy określa podobieństwa i różnice między wielkimi miastami Europy: Londynem i Paryżem; - podaje wybrane cechy demograficzne ludności Londynu i Paryża - posługując się przykładami przedstawia znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług w gospodarce Francji; - na podstawie własnej wiedzy opisuje strukturę zatrudnienia w trzech głównych sektorach gospodarczych we Francji.
---------------------	---	--	--	---	---

5. Sąsiedzi Polski	- podaje przykłady przemian, które przeszedł przemysł Nadrenii Północnej-Westfalii; - na podstawie wykresu opisuje zmiany liczby kopalń i górników w Niemczech w drugiej połowie XX wieku - podaje przykłady walorów przyrodniczych Litwy i Białorusi; - podaje przykłady walorów kulturowych Litwy i Białorusi. - podaje przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji; - nazywa i wskazuje na mapie Karpaty, Tatry, Sudety i Karkonosze - na podstawie mapy opisuje położenie geograficzne Ukrainy; - podaje przykłady trudności z jakimi Ukraina mierzyła się po uzyskaniu niepodległości w 1991 roku - na podstawie mapy opisuje położenie geograficzne Rosji; - podaje przykłady różnic w warunkach przyrodniczych panujących w różnych częściach Rosji - wskazuje na mapie i nazywa państwa sąsiadujące z Polską; - podaje przykłady działań realizowanych przez Polskę wspólnie z sąsiednimi krajami	- określa znaczenie przemysłu dla pozycji niemieckiej gospodarki na świecie; - podaje przykłady gałęzi przemysłowych rozwijanych w Nadrenii Północnej-Westfalii w XIX wieku oraz obecnie - na podstawie mapy opisuje ukształtowanie powierzchni Litwy i Białorusi; - na podstawie ilustracji opisuje krajobrazy spotykane w Litwie i Białorusi - na podstawie mapy opisuje ukształtowanie powierzchni Czech i Słowacji; - na podstawie ilustracji opisuje krajobrazy spotykane w Czechach i w Słowacji - podaje nazwę stolicy Ukrainy; - wymienia przykłady przemian politycznych i gospodarczych, jakie nastąpiły w Ukrainie po uzyskaniu niepodległości w 1991 roku; - podaje przyczyny wyludnienia się Ukrainy przed rosyjską napaścią - na podstawie klimatogramów charakteryzuje warunki klimatyczne w poszczególnych częściach Rosji; - na podstawie mapy opisuje zasoby surowców mineralnych Rosji - uzasadnia konieczność utrzymywania dobrych stosunków z sąsiednimi krajami; - wymienia przykłady trudnych wydarzeń z przeszłości, które mają wpływ na współczesne relacje Polski z niektórymi sąsiednimi krajami.	- wykazuje związek pomiędzy działalnością ośrodków badawczych i uczelni wyższych a unowocześnianiem przemysłu; - podaje przykłady wyzwań, przed którymi obecnie staje przemysł Niemiec - podaje nazwy stolic Litwy i Białorusi; - charakteryzuje walory kulturowe Mińska i Wilna - wskazuje na mapie położenie wybranych atrakcji turystycznych Litwy i Białorusi - podaje nazwy stolic Czech i Słowacji; - wskazuje na mapie położenie wybranych atrakcji turystycznych Czech i Słowacji; - prezentuje atrakcje turystyczne Pragi. - wyjaśnia przyczyny protestów społecznych w Ukrainie przed rosyjską napaścią; - wyjaśnia na czym polega korupcja; - wyjaśnia pojęcie aneksji terytoriów - na podstawie klimatogramów porównuje warunki klimatyczne w różnych częściach Rosji; - wyjaśnia przyczyny dużego zróżnicowania środowiska przyrodniczego Rosji - charakteryzuje wzajemne relacje Polski z Niemcami, Czechami, Słowacją i Litwą; - opisuje korzyści płynące ze współpracy Polski z sąsiednimi państwami - członkami NATO i UE	- wyjaśnia przyczyny zmian poziomu bezrobocia w Nadrenii Północnej-Westfalii w czasie trwania restrukturyzacji przemysłu; - dyskutuje na temat wyzwań, przed którymi staje przemysł Niemiec obecnie - podaje przykłady walorów kulturowych Litwy i Białorusi związanych z polskim dziedzictwem kulturowym; - wyjaśnia dlaczego w Litwie i Białorusi spotyka się wiele obiektów związanych z polskim dziedzictwem kulturowym - nazywa i opisuje atrakcje turystyczne Czech i Słowacji związane z występowaniem formacji skalnych; - wymienia nazwy zamków lub pałaców stanowiących atrakcje turystyczne Czech i Słowacji - opisuje społeczne i gospodarcze skutki napaści Rosji na Ukrainę; - dyskutuje na temat wpływu korupcji na działanie państwa i codzienne życie mieszkańców - na przykładzie obwodu królewieckiego wyjaśnia pojęcie eksklawy; - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Syberii; - porównuje wielkość terytorium Rosji do wielkości terytorium Polski - charakteryzuje relacje Polski z Rosją i Białorusią; - wyjaśnia pojęcia wojny hybrydowej i wojny informacyjnej.	- charakteryzuje przemiany w strukturze przemysłu w Niemczech na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii; - prognozuje możliwe kierunki zmian w przemyśle Niemiec w kontekście konieczności ochrony klimatu - przedstawia wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego Litwy i Białorusi - planuje wycieczkę do Litwy i Białorusi uwzględniając określone walory przyrodnicze i kulturowe - przedstawia przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji; - planuje wycieczkę do Czech i Słowacji uwzględniając określone walory przyrodnicze i kulturowe - na podstawie własnej wiedzy opisuje problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy; - prezentuje samodzielnie pozyskane informacje na temat aktualnej sytuacji w Ukrainie - na podstawie własnej wiedzy opisuje problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy; - prezentuje samodzielnie pozyskane informacje na temat aktualnej sytuacji w Ukrainie - wykazuje zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji; - wykazuje związek między warunkami środowiska przyrodniczego a rozmieszczeniem ludności w Rosji - charakteryzuje relacje Polski z krajami sąsiednimi; - dyskutuje na temat różnic w relacjach pomiędzy państwami a wzajemnymi relacjami mieszkańców Polski i krajów sąsiednich
---------------------------	--	--	--	--	--